

dirkzwager
legal & tax

ACIS-Symposium

1 november 2024

WAM-verzekering en verzekeringsfraude

mr. Frank van Toorn

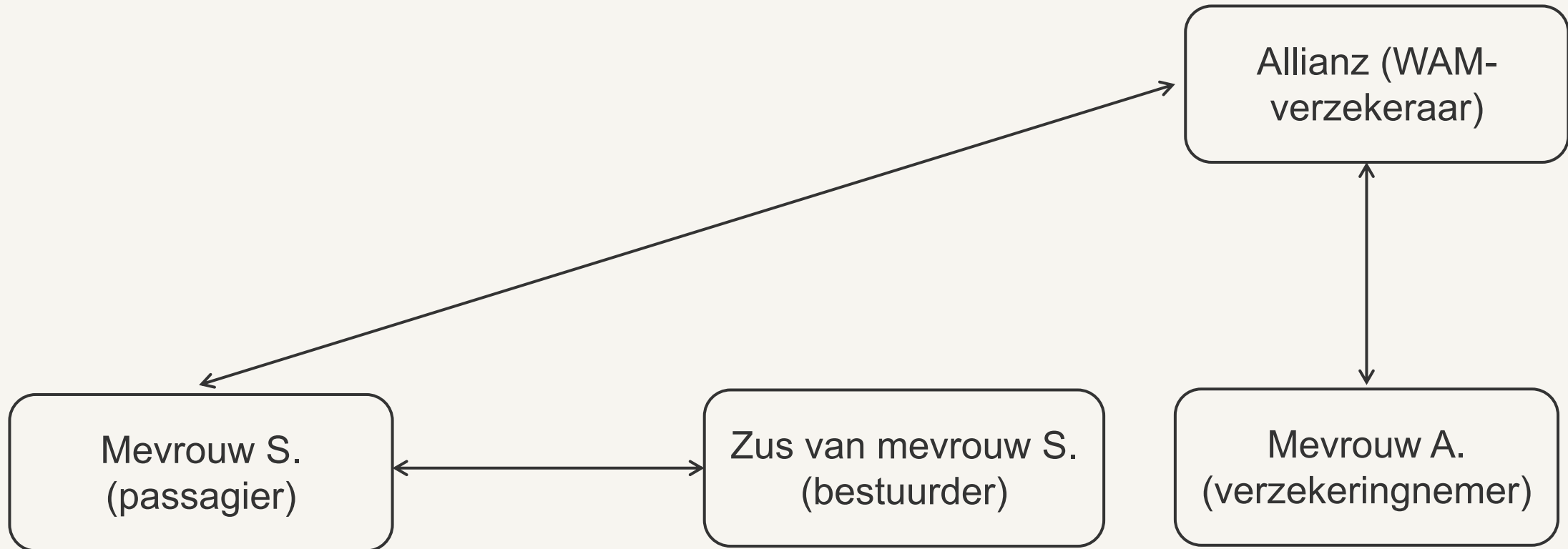
Een curieuze casus

- Mevrouw S overkomt op 1 januari 2019 een eenzijdig verkeersongeval met een personenauto
- Mevrouw S zat als passagier in de auto
- Mevrouw S loopt door het ongeval een dwarslaesie op, waardoor zij rolstoelafhankelijk is geworden
- De auto werd ten tijde van het ongeval bestuurd door de zus van mevrouw S (zij had geen rijbewijs)
- De auto is conform de WAM verzekerd bij Allianz
- Mevrouw A, op wiens naam de auto staat, is ‘op papier’ de verzekeringnemer
- Op het online aanvraagformulier staat vermeld dat mevrouw A de eigenaar en regelmatige bestuurder van de auto is
- Mevrouw S spreekt Allianz aan tot schadevergoeding op grond van artikel 6 WAM jo. artikel 6:162 BW

Een curieuze casus

- Uit onderzoek door Dekra in opdracht van Allianz komen (onder meer) de volgende onregelmatigheden naar voren:
- Niet mevrouw A, maar mevrouw S blijkt de eigenaar en regelmatige bestuurder van de auto te zijn;
- Sterker nog: mevrouw A kan de handgeschakelde auto niet besturen omdat zij slechts één been heeft;
- Allianz heeft eerder een verzekeringsaanvraag van mevrouw S geweigerd voor haar auto wegens betalingsachterstanden
- Mevrouw S heeft zich daarom met toestemming van mevrouw A voorgedaan als mevrouw A om een verzekering bij Allianz te kunnen afsluiten
- Pas na confrontatie door Dekra met andersluidende verklaringen geeft mevrouw S 'de constructie' toe

Rechtsverhoudingen

Welke verweren kan de verzekeraar voeren? (1/5)

Schending van de precontractuele mededelingsplicht van de verzekeringnemer ('verzwijging')?

Artikel 7:928 lid 1 BW luidt als volgt:

“De verzekeringnemer is verplicht vóór het sluiten van de overeenkomst aan de verzekeraar alle feiten mede te delen die hij kent of behoort te kennen, en waarvan, naar hij weet of behoort te begrijpen, de beslissing van de verzekeraar of, en zo ja, op welke voorwaarden, hij de verzekering zal willen sluiten, afhangt of kan afhangen.”

Artikel 7:928 lid 2 BW luidt als volgt:

*“Indien de belangen van een bij het aangaan van de verzekering **bekende derde** worden gedekt, omvat de in lid 1 bedoelde verplichting mede de hem betreffende feiten die deze kent of behoort te kennen, en waarvan naar deze weet of behoort te begrijpen, de beslissing van de verzekeraar afhangt of kan afhangen.”*

Welke verweren kan de verzekeraar voeren? (1/5)

Schending van de precontractuele mededelingsplicht van de verzekeringnemer ('verzwijging')?

Gevolgen voor het recht op uitkering

Artikel 7:930 lid 4 BW: de verzekeraar zou de hele verzekering niet hebben gesloten met kennis van de ware stand van zaken bij het sluiten van de verzekering.

- De verzekeringnemer/verzekerde heeft geen recht op uitkering

Artikel 7:930 lid 5 BW: de verzekeringnemer heeft bij het sluiten van de verzekering de mededelingsplicht geschonden met het opzet de verzekeraar te misleiden.

- De verzekeringnemer/verzekerde heeft geen recht op uitkering.

Welke verweren kan de verzekeraar voeren? (2/5)

Schending medewerkingsplicht na verwezenlijking van het risico?

Art. 7:941 BW lid 2 BW bepaalt dat de verzekeringnemer en de tot uitkering gerechtigde binnen een redelijke termijn de verzekeraar alle inlichtingen dienen te verschaffen welke voor de verzekeraar van belang zijn om zijn uitkeringsplicht te kunnen beoordelen.

Artikel 7:941 lid 5 BW bepaalt dat wanneer een verzekeringnemer of verzekerde zijn verplichtingen uit lid 1 of lid 2 van artikel 7:941 BW bij verwezenlijking van het verzekerd risico verzaakt met het opzet de verzekeraar te misleiden, het recht op uitkering vervalt, tenzij deze misleiding het verval van het recht op uitkering niet rechtvaardigt.

Welke verweren kan de verzekeraar voeren? (3/5)

Een beroep op bedrog (3:44 lid 3 BW) of dwaling (artikel 6:228)?

Artikel 3:44 lid 1 BW bepaalt dat een rechtshandeling vernietigbaar is wanneer zij door bedreiging, door bedrog of door misbruik van omstandigheden tot stand is gekomen.

Artikel 3:44 lid 3 BW bepaalt dat bedrog aanwezig is wanneer iemand een ander tot het verrichten van een bepaalde rechtshandeling beweegt door enige opzettelijk daartoe gedane onjuiste mededeling, door het opzettelijk daartoe verzwijgen van enig feit dat de verzwijger verplicht was mede te delen, of door een andere kunstgreep.

Welke verweren kan de verzekeraar voeren? (4/5)

Schending van de waarheidsplicht (artikel 21 Rv)?

Artikel 21 Rv:

“Partijen zijn verplicht de voor de beslissing van belang zijnde feiten volledig en naar waarheid aan te voeren. Wordt deze verplichting niet nageleefd, dan kan de rechter daaruit de gevolgtrekking maken die hij geraden acht.”

Welke verweren kan de verzekeraar voeren? (5/5)

Een beroep op artikel 6 WAM is naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar?

Artikel 6:2 lid 1 en 2 BW:

Lid 1: *“Schuldeiser en schuldenaar zijn verplicht zich jegens elkaar te gedragen overeenkomstig de eisen van redelijkheid en billijkheid.”*

Lid 2: *“Een tussen hen krachtens wet, gewoonte of rechtshandeling geldende regel is niet van toepassing, voor zover dit in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn.”*

Hoe kunnen de verweren worden geparreerd?

Artikel 11 WAM bepaalt: *“Geen uit de wettelijke bepalingen omtrent de verzekeringsovereenkomst of uit deze overeenkomst zelf voortvloeiende nietigheid, verweer of verval kan door een verzekeraar aan een benadeelde worden tegengeworpen.”*

Artikel 7:931 BW bepaalt: *“De verzekeraar kan zich niet beroepen op de vernietigingsgronden als bedoeld in de artikelen 44 lid 3 van Boek 3 en 228 van Boek 6.”*

Het bijrijdersarrest (HR 6 juli 2018, ECLI:NL:HR:2018:1103; geen analoge toepassing van artikel 7:941 lid 5 BW)

Artikel 21 RV: slechts van toepassing in rechte

Artikel 6:2 lid 2 BW (meewegen ernst letsel?)

Rb. Noord-Nederland 25 november 2021, ECLI:NL:RBNNE:2021:5062

Rov. 4.5:

“Het feit dat mevrouw S bij de totstandkoming van die overeenkomst een rol heeft gespeeld en in werkelijkheid een verzekering voor haar eigen auto wilde afsluiten, betekent niet dat zij door die handelwijze ook daadwerkelijk verzekeringnemer is geworden.”

“Alle door Allianz opgeworpen verweren en sancties naar aanleiding van het frauduleuze handelen van mevrouw S zien op de contractuele verzekeringsrelatie tussen Allianz en mevrouw A. Die verweren kunnen naar het oordeel van de rechtbank niet aan mevrouw S worden tegengeworpen. Op grond van artikel 11 WAM kunnen de verzekeringsrechtelijke sancties (verval van het recht op uitkering) en/of uit de verzekeringsovereenkomst voortvloeiende nietigheden en overige verweren alleen aan mevrouw A worden tegengeworpen.”

Rov. 4.6:

“Ook voor een analoge toepassing van artikel 7:941 lid 5 BW op de buitencontractuele rechtsverhouding tussen Allianz en mevrouw S - zoals ter zitting door Allianz is betoogd - is naar het oordeel van de rechtbank geen plaats. Dit volgt uit het arrest van de Hoge Raad van 6 juli 2018 (ECLI:NL:HR:2018:1103, rechtsoverweging 3.3.5).”

Rov. 4.7:

“Hoewel de rechtbank begrijpt dat Allianz zich door deze handelwijze van mevrouw S om de tuin geleid voelt en mevrouw S mogelijk onrechtmatig jegens Allianz heeft gehandeld, staat deze handelwijze naar het oordeel van de rechtbank echter niet in zodanig verband met het ongeval dat heeft plaatsgevonden en de schade die daaruit is voortgevloeid, dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn om op grond van artikel 6 WAM tot schade-uitkering aan mevrouw S over te gaan. Uit het arrest van de Hoge Raad - zoals hiervoor weergegeven in rechtsoverweging 4.6 - volgt immers dat de WAM een vergaande bescherming biedt aan de benadeelde. Ook acht de rechtbank van belang dat mevrouw S door het ongeval rolstoelafhankelijk is geworden, waarbij sprake is van een 24-uur zorgindicatie. Deze voor mevrouw S zeer ingrijpende gevolgen van het ongeval, in samenhang bezien met de bescherming die de WAM aan benadeelden beoogt te bieden, brengen naar het oordeel van de rechtbank met zich dat het beroep van Allianz op artikel 6:2 lid 2 BW niet slaagt. Op grond van het vorenstaande ziet de rechtbank evenmin aanleiding om aan de schending van de waarheidsplicht (artikel 21 Rv) de gevolgtrekking te verbinden dat mevrouw S haar recht op schadevergoeding heeft verspeeld.”

Hof Arnhem-Leeuwarden 21 november 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:10091

Mevrouw S is geen verzekeringnemer, wel ‘bekende derde’

Rov. 4.4:

“Hoewel het hof van oordeel is dat dit nog niet betekent dat mevrouw S door deze handelwijze ook daadwerkelijk verzekeringnemer is geworden, omdat uit de rapporten van Dekra blijkt dat de auto met toestemming van mevrouw A op haar naam is verzekerd bij Allianz, merkt het hof mevrouw S wel aan als ‘bekende derde’, als bedoeld in artikel 7:928 lid 2 BW, wier belang bij het sluiten van de verzekering is gedekt. Dit laatste gelet op de omstandigheden dat mevrouw S online een verzekeringsaanvraag heeft ingediend bij Allsecur (de rechtsvoorganger van Allianz) op naam van mevrouw A, feitelijk eigenaar, althans bestuurder van de auto was en (via) mevrouw A de verzekeringspremies heeft voldaan en aldus direct belanghebbende bij de WAM-verzekering was, die zij zelf niet kon afsluiten.”

Hoe gaat het hof om met artikel 11 WAM en het bijrijdersarrest?

Rov. 4.11

*“Gelet op het voorgaande volgt het hof Allianz in haar stelling dat artikel 11 WAM niet in de weg staat aan het inroepen van de verzekeringsrechtelijke sancties door Allianz jegens mevrouw S (schending van de precontractuele mededelingsplicht ex artikel 7:928 BW en verval van het recht op uitkering wegens opzettelijke misleiding), omdat mevrouw S **niet als een derde-benadeelde** (derde-claimant onder de WAM, die niets van doen heeft met de verzekeringsrechtelijke verhouding tussen de verzekerde/verzekeraar) kan worden aangemerkt.”*

Rov. 4.12

*“Van toepasselijkheid van het Bijrijdersarrest van 6 juli 2018 (ECLI:NL:HR:2018:1103) is geen sprake omdat - zoals mevrouw S zelf ook in de memorie van antwoord heeft geconstateerd - in deze zaak immers **wel sprake is van een derde-benadeelde**/inzittende die zelf ook een rol heeft gespeeld bij de totstandkoming van de WAM-verzekering. Zonder de fraude van mevrouw S zou geen sprake zijn geweest van een WAM-verzekering en dus ook geen dekking voor schade als gevolg van het ongeval. Het hof volgt mevrouw S daarmee niet in haar stelling dat de fraude in deze zaak minder ernstig is dan de fraude die centraal stond in het Bijrijdersarrest.”*

*Salomons omschrijft de verzekering ten behoeve van een derde als volgt: “de verzekering waarbij de verzekeraar het belang van derden verzekert of medeverzekert, zonder dat tussen verzekeraar en die derde een overeenkomst wordt gesloten.” Zie F.R. Salomons, Verzekering ten behoeve van een derde (diss. Utrecht), Zwolle: Tjeenk Willink 1996, p. 4. Mevrouw S is betrokken geweest bij de totstandkoming van de WAM-verzekering, maar het resultaat is niet dat er een contractuele relatie bestaat tussen mevrouw S en Allianz. Waarom zou het Bijrijdersarrest dan niet van toepassing zijn?

Artikel 6:2 lid 2 BW of analoge toepassing van artikel 7:941 lid 5 BW?

Rov. 4.13:

“Voor zover mevrouw S niet zou hebben te gelden als ‘bekende derde’ als bedoeld in artikel 7:928 lid 2 BW, slaagt ook het beroep van Allianz op artikel 6:2 lid 2 BW. Het bedrog van mevrouw S brengt met zich mee dat zij haar recht op vergoeding ex artikel 6 WAM (voor zover haar daarop al een beroep zou toekomen) door haar eigen onoorbare gedrag heeft verspeeld. De handelwijze van mevrouw S, bestaande uit het opzettelijk misleiden van Allianz, had als doel een WAM-dekking te construeren voor de auto waarmee het ongeval heeft plaatsgevonden. Deze dekking zou zij niet hebben verkregen indien zij de vragenlijst naar waarheid zou hebben ingevuld en naar waarheid zou hebben verklaard. Daarmee zou het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zijn om op grond van artikel 6 WAM tot schade-uitkering aan mevrouw S over te gaan, omdat dat zou betekenen dat [geïntimeerde4] zou kunnen profiteren van haar op juist dat profijt gerichte bedrieglijke constructie. Dit geldt temeer nu mevrouw S ook na het ongeval diverse onjuiste en tegenstrijdige verklaringen heeft afgelegd om de door haar gepleegde fraude te verhullen, waarbij zij zich in ieder geval tijdens drie telefoongesprekken met Allianz heeft voorgedaan als mevrouw A. Dit is niet alleen maatschappelijk onwenselijk, maar leidt ook tot verval van het recht op uitkering wegens opzettelijke misleiding ex artikel 7:941 lid 5 BW in samenhang met artikel 7:941 lid 2 BW.”

Verdere overpeinzingen

Mevrouw S is de facto verzekeringnemer

stro·man (de; m/v/x; meervoud: stromannen)

1 iem. die zijn naam leent voor iets, maar er slechts voor de schijn in betrokken is

Mevrouw S lijkt dus verzekeringnemer en benadeelde.

Artikel 11 WAM lijkt in beginsel een sta-in-de-weg, want alleen de in de WAM toegestane uitsluitingen (art. 4) of beperkingen op de dekking (art. 3) kunnen een benadeelde, die van zijn rechtstreekse aanspraak jegens de WAM-assuradeur gebruikmaakt (art. 6), worden tegengeworpen. Zie W.C.T. Weterings, T&C Verzekeringsrecht, art. 11 WAM (actueel en met 1 maart 2024), aant. 1 en H.J.J. de Bosch Kemper, R. Gruben & P.J. Vreugdenhil, De WAM in werking. 50 jaar jurisprudentie, Deventer: Wolters Kluwer 2015, p. 105-106.

Interessant in dit verband: HvJ EU 20 juli 2017, C-287/16, ECLI:EU:C:2017:575 (*Fidelidade-Companhia de Seguros*)

Verdere overpeinzingen

Een beroep op artikel 15 lid 2 WAM (vordering van mevrouw S verrekenen met een regresrecht)?

Artikel 15 lid 2 WAM: *“De verzekeraar kan zich bovendien voor de gevallen waarin hij volgens de wet of de verzekeringsovereenkomst gerechtigd mocht zijn de uitkering te weigeren of te verminderen, een recht van verhaal voorbehouden tegen de verzekeringnemer, en indien daartoe grond bestaat, tegen de verzekerde die niet is de verzekeringnemer.”*

Nee, aldus Rb. 's-Gravenhage 16 april 1997, VR 1998, 157. Zou in strijd zijn met de strekking van artikel 11 WAM.

Anders: J.H. Wansink, *Handboek Schaderegeling Motorrijtuigen*, nr. 325.3 (actueel tot en met 1 mei 2021).

Verdere overpeinzingen

Maatschappelijk onaanvaardbare uitkomst om te kunnen ‘profiteren’ van fraude.

Vgl. Lindenbergh in zijn NJ-noot onder 6 (NJ 2019/118): “Ik zie dat aldus, dat het bedrog meebrengt dat de ‘benadeelde’ zijn recht op (volledige) vergoeding jegens de aansprakelijke door zijn eigen onoorbare gedrag heeft verspeeld (verwerkt) en dat het geldendmaken van zijn aanspraak in de gegeven omstandigheden daarom naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is. Dat geldt volgens mij niet alleen in gevallen waarin een contractuele verhouding tussen benadeelde en aansprakelijke bestaat (arbeidsovereenkomst, overeenkomst van geneeskundige behandeling) die door redelijkheid en billijkheid wordt aangevuld en beperkt (art. 6:248 lid 2, art. 7:611 BW), maar ook voor gevallen waarin benadeelde en aansprakelijke op grond van het buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht als schuldeiser en schuldenaar tegenover elkaar staan (art. 6:2 lid 2 BW).”

Vgl. M.L. Hendrikse, ‘De frauderende derde-benadeelde en zijn recht op uitkering in geval van een WAM-verzekering’, NTHR 2019, afl. 2/3, p. 96: “Europese regelgever heeft nooit de bedoeling gehad de frauderende derde-benadeelde bij een WAM-claim te beschermen.”

Bedankt voor uw aandacht!

dirkzwager
legal & tax

 +31 88 242 41 00

 info@dirkzwager.nl

 dirkzwager.nl

 Postbus 111, 6800 AC Arnhem
Velperweg 1, 6824 BZ Arnhem